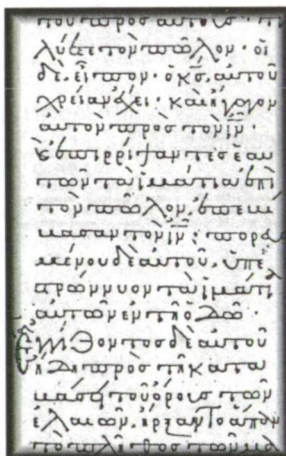

Arisztotelész

1. *Κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶστον δ' ὑγιαίνειν*
πάντων δ' ἥδιστον δ' οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

Pulcherrimum est quod iustissimum: optima res sanitas:
Prae omnibus vero iucundum, quod quisque amat, id consequi.

**A legszebb az, ami a legigazságosabb, a legjobb az egészség,
mindenek között a legkellemesebb pedig, ha az ember elérheti,
amire vágyódik.**

(A déloszi Létó-szentély felirataként idézi Arisztotelész.)

EE I, 1, 1. (Ld. még EN I, 9, 45.)

2. *Ἡ ... ἀνδρεία ἀκολουθεῖς τῷ λόγῳ ἐστίν.*

Fortitudo rationem sequitur.

A bátorság az értelem követése.

EE III, 1, 12.*

3. *Κολοῖς παρὰ κολοίῳ.*

Monedula ad monedulam.

Csóka a csóka mellé telepszik.

(Ismeretlen szerzőtől idézi Arisztotelész.)

EE VII, 1, 7.*

4. *Ἔγνων δὲ φῶρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.*

Furemque fur cognoscit, et lupus lupum.

Megismeri tolvaj a tolvajt és farkas a farkast.

(Ismeretlen szerzőtől idézi Arisztotelész.)

EE VII, 1, 7.

5. *Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα.*

Terra desiderat imbrem.

Vágyódik záporra a föld.

(Euripidész elveszett művéből származó idézet Arisztotelész művében.)

EE VII, 1, 9.

6. *Μεταβολὴ πάντων γλυκύ.*

Mutatio omnium est dulcissimum.

Mindenben édes a változás.

(Arisztotelész idézete: Euripidész, Oresztész 243. sor.)

EE VII, 1, 9.

---

* Lásd a Bibliográfia bevezető megjegyzéseit (173 o.)!

7. Τοῖς ... εὖ πράττουσι βούλονται πάντες δοκεῖν φίλοι εἶναι.

Omnes felicibus amici videri volunt.

Amíg valakinek jól megy a sora, mindenki a barátjának akar látszani.

EE VII, 1, 16.*

8. Οὐκ ἔστι δ' ἄνευ πίστεως φιλία βέβαιος· ἡ δὲ πίστις οὐκ ἄνευ χρόνου.

Citra fidem non consistit amicitia firma: fides vero tempus ut sibi concedatur postulat.

Bizalom nélkül nincs szilárd barátság, a bizalom pedig csak idővel jön meg.

EE VII, 2, 40.

9. Ἀπιστος ... ὁ φαῦλος καὶ κακοήθης πρὸς πάντας· αὐτῷ γὰρ μετρεῖ τοὺς ἄλλους.

Qui improbis moribus sunt, nemini confidunt, ex se ipsis alios metientes.

A hitvány és alattomos ember mindenkivel szemben bizalmatlan, mert a maga mértékével mér másokat.

EE VII, 2, 43.

10. Ἡ δ' ἀτυχία δηλοῖ τοὺς μὴ ὄντως ὄντας φίλους, ἀλλὰ διὰ τὸ χρησίμον τυχόντας.

Versa fortuna autem arguit non veros amicos, et ad utilitatem tantum comparatos.

A szerencsétlenség mutatja meg, kik azok, akik nem igaz barátaink, hanem csupán alkalmilag, a haszon miatt azok.

EE VII, 2, 51.

11. Ἦλιξ ἤλικα τέρπει.

Aequalis aequali delectat.

**Az egykorúak örülnek egymásnak.
(Arisztotelész szólásmondásként idézi.)**

EE VII, 2, 53.

12. Ἐχουσί ... τι πάντες τοῦ ἀγαθοῦ.

Aliquid boni omnes habent.

Minden emberben van valami jó.

EE VII, 2, 57.

13. Τὸ τε ... ἀγαθὸν ἀπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον.

Bonum simplex est, malum vero multiplex.

A jó egyszerű, a rossz meg többféle.

EE VII, 5, 2.

14. Ἡ δ' οὐ βέβαιος φιλία οὐ φιλία.

Quae autem amicitia non est firma, ea plane amicitia non est.

A nem szilárd barátság nem barátság.

EE VII, 5, 3.

15. Λόγων δίκαιον μίσθον ἂν λόγους φέροις, ἔργων δ' ἐκείνοις ἔργα παρέσχετο.

Verborum iustam verba mercedem feras, sed illis operum pro mercede res fuit.

Ha beszédet beszéddel fizetsz, igazságos a bér, de tettet tettel viszonzozz.

(Euripidésztől idézi Arisztotelész.)

EE VII, 11, 3.

16. Τὸ μὲν ... κακὸν πολυειδές, τὸ δ' ἀγαθὸν μονοειδές, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια ἀπλοῦν, ἡ δὲ νόσος πολυειδές. Ὅμοίως ἡ μὲν ἀρετὴ ἀπλοῦν, ἡ δὲ κακία πολυειδές.

Malum multiplex: at boni unica est ratio. Ut sanitas quidem simplex, sed multiformis morbus: itidem virtus simplex, cum sit vitium multiforme.

A hitványságnak sok formája van, a jónak pedig egyetlen; például az egészség egyetlen, a betegség meg sokféle. Hasonlóképpen: az erény egyetlen, a hitványság meg sokféle.

MM I, 24, 10.

17. Ἡ ... ἡδονὴ παρορμῇ πρὸς τὸ μᾶλλον πράττειν ἀπ' αὐτοῦ γιγνομένη.

Voluptas ad magis agendum, inde suscita impellit.

**A gyönyör, ha a tevékenységből fakad,
még fokozottabb tevékenységre serkent.**

MM II, 7, 23.*

18. *Κακὸς κακῷ συστέτηκεν.*

Coniunctus haeret malus malo.

**Egybeolvad rossz a rosszal.
(Egy Euripidész-darabból származó idézet.)**

MM II, 11, 25.*

19. *Ἔστι δὲ βέλτιον τὸ φιλεῖν ἢ τὸ φιλεῖσθαι.*

Amare melius est, quam amari.

Jobb, ha mi szeretünk, mint ha minket szeretnek.

MM II, 11, 35.

20. *Τὸ εὐποιοτικὸν εἶναι βέλτιον ἢ τὸ μῆ.*

Beneficium esse, melius est, quam non esse.

Jót cselekedni jobb, mint nem cselekedni jót.

MM II, 11, 37.*

21. *Οἱ ἄνθρωποι διὰ φιλοτιμίαν φιλεῖσθαι μᾶλλον βούλονται ἢ φιλεῖν,
διὰ τὸ ἐν τῷ φιλεῖσθαι ὑπεροχὴν τινα εἶναι.*

Homines honoris cupiditate incensi, amari quam amare volunt:
quod quatenus amantur, videantur praecellere.

**Az emberek – nagyravágásuk folytán – inkább kívánják azt,
hogy őket szeressék, mint hogy ők szeressenek,
mivel abban a tényben, hogy őket szeretik,
valamiféle fölény rejlik.**

MM II, 11, 38.*

22. *Ὁ γε φαῦλος οὐδέποτε ἔστιν αὐτὸς αὐτῷ φίλος.*

Malus numquam sibi amicus est.

A hitvány ember sohasem barátja önmagának.

MM II, 11, 50.*

23. *Μία ... χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· οὕτω δὲ οὐδὲ μακάριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα οὐδ' ὀλίγος χρόνος.*

Ut enim una hirundo ver non efficit, nec dies unus: sic neque dies unus, neque exiguum tempus efficit felicem ac beatum.

Valamint egy fecske s egy nap még nem jelent tavaszt, éppúgy boldoggá sem tehet egy nap vagy egy rövidke idő.

EN I, 7, 16.

24. *Ῥάδιον μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν.*

A scopo aberrare facile est, scopum ferire difficile.

Elvéteni a célt könnyű, ám eltalálni nehéz.

EN II, 6, 14.*

25. *Ἑσθλοὶ μὲν ... ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.*

Uno boni, mille modis mali.

Derék ember csak egyféleképp lehet valaki, rossz ellenben sokféleképp. (Ismeretlen költő sorát idézi Arisztotelész.)

EN II, 6, 14.

26. *Ἐφ' ἡμῖν δὴ καὶ ἡ ἀρετὴ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία.*

Virtus in nostra est potestate, similiterque et vitium.

Rajtunk múlik, hogy derék emberek legyünk-e vagy hitványak.

EN III, 5, 2.

27. *Χαλεπώτερον ... τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι.*

Difficilius est res molestas toleranter pati, quam sese a iucundis abstinere.

Nehezebb a fájdalmat okozó dolgokat elviselni, mint a kellemesektől tartózkodni.

EN III, 9, 2.

28. **Ἄνευ ἀρετῆς οὐ ῥάδιον φέρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα.*

Difficile est sine virtute res secundas composite et concinne ferre.

Erény nélkül nem könnyű a szerencse adományait bölcs mérséklettel hordozni.

EN IV, 3, 21.

29. *Τὸ δὲ προπηλακίζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀνδραποδῶδες.*

Affici vero contumelia se sinere, et suos contumelia affectos negligere, mancipiorum est.

Ha valaki eltűri, hogy bántalmazzák, vagy elnézi, hogy az övéit bántásák, ez rabszolgalenkültre vall.

EN IV, 5, 6.

30. *Δοκεῖ δὲ ἡ ἀνάπανσις καὶ ἡ παιδιὰ ἐν τῷ βίῳ εἶναι ἀναγκαῖον.*

Videntur ad hominum vitam requies et iocus esse necessaria.

A lelki felüdülés és a tréfa szükséges az ember életében.

EN IV, 8, 11.

31. *Ὁ τε ἀκρατὴς οὐχ ἂ οἶεται δεῖν πράττειν πράττει.*

Incontinens id quod agendum esse non putat, agit.

A fegyelmezetlen ember nem azt szokta cselekedni, amit meggyőződése szerint tennie kell.

EN V, 9, 6.*

32. *Ζητοῦσι τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἴονται τοῦτο δεῖν πράττειν.*

Id quaerit unusquisque, quod sibi bono est, idque unum agere se putat oportere.

Az emberek általában a maguk javát keresik, s úgy érzik, hogy ezt kell cselekedniük.

EN VI, 8, 4.

33. *Ὁ ... ἀκρατὴς ἐνοχος τῇ παροιμίᾳ ἐν ἣ φημέν " ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιπίνειν ".*

In incontinentem autem quadrat illud quod proverbio dicimus: "Fauces ubi suffocant aquae, quid bibendum".

**A fegyelmezetlen emberre csak azt a közmondást lehet alkalmazni, amely így szól:
„A vízben fuldoklónak nincs szüksége ivón vízre”.**

EN VII, 2, 10.

34. Ἄνευ ... φίλων οὐδεὶς ἔλοιτ' ἂν ξῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα.

Nemo est qui sine amicis vitam sibi optabilem esse ducat,
etiāmsi ceterorum bonorum omnium copia circumfluat.

**Barátok nélkül senkinek sem lehet kedves az élete,
még ha minden egyéb jóban része van is.**

EN VIII, 1, 1.*

35. Εὖ πάσχειν ... οἱ πολλοὶ βούλονται, τὸ δὲ ποιεῖν φεύγουσιν ὥς
ἀλυσιτελής.

Plerique beneficium accipere volunt, dare non volunt, quod id sit
utilitatibus contrarium.

**A jótettet a legtöbb ember szívesen fogadja el, de aztán hogy maga
tegyen jót, az elől igyekszik kitérni, mert ez nem jelent neki hasznot.**

EN VIII, 14, 4.

36. Τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον.

Simili amicum est simile.

A hasonlók keresik egymás barátságát.

EN IX, 3, 3.*

37. Ἔστιν ... ὁ φίλος ἄλλος αὐτός.

Amicus alter ipse.

A barát nem más, mint önmagunknak a mása.

EN IX, 4, 5.*

38. Ζητοῦσί τε οἱ μοχθηροὶ μεθ' ὧν συνδιημερεύουσιν, ἑαυτοὺς δὲ
φεύγουσιν.

Et vitiosi homines atque improbi quaerunt quibuscum dies totos traducant,
se ipsos autem fugiunt.

**A gonosz ember mindig a más társaságát keresi, önmagától pedig
menekül.**

EN IX, 4, 9.